

Sygn. akt IX Ka 91/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 czerwca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Toruniu IX Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Rafał Sadowski

Sędziowie SSO Aleksandra Nowicka

SSO Marzena Polak (spr.)

Protokolant st.sekr.sądowy Katarzyna Kotarska

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Toruniu Marzenny Mikołajczak

po rozpoznaniu w dniu 17 czerwca 2014 roku

sprawy ***P. Ł., oskarżonego z art. 157 § 3 kk w zw. z art. 157 § 1 kk***

na skutek apelacji, wniesionej przez obrońcę oskarżonego oraz zażalenia prokuratora w przedmiocie kosztów

od wyroku Sądu Rejonowego w Toruniu

z dnia 14 listopada 2013 roku sygn. akt VIII K 454/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnia oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu;

II. wydatkami całego postępowania karnego obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt IX Ka 91/14

UZASADNIENIE

P. Ł. został oskarżony o to, że w dniu 19 września 2011r. w T., będąc ordynatorem Oddziału (...) w T. – Szpitala (...) przy ul. (...), sprawując nad małoletnim Ł. P. opiekę medyczną w związku z wykonywanym u niego zabiegiem operacyjnym plastyki przegrody nosa, nie dochował należytej staranności i nie usunął w całości tamponady przedniej z prawego przewodu nosowego, pozostawiając w nim seton na czas dłuższy, niż wynikało to ze wskazań medycznych, co spowodowało u małoletniego Ł. P. przedłużające się upośledzenie drożności nosa i miejscowy stan zapalny, powodując w ten sposób nieumyślnie u małoletniego Ł. P. rozstrój zdrowia trwający dłużej niż 7 dni

- tj. o czyn z art. 157§3 kk w zw. z art. 157§1 kk

Wyrokiem z dnia 14 listopada 2013 r. Sąd Rejonowy w Toruniu, sygn. akt VIII K 454/13, ustalając, iż wina i społeczna szkodliwość czynu zarzucanego P. Ł., który wyczerpał znamiona występku z art. 157§3 kk w zw. z art. 157§1 kk, nie są znaczne a okoliczności jego popełnienia nie budzą wątpliwości, na podstawie art. 66§1 kk i art. 67§1 kk, warunkowo umorzył postępowanie na okres 2 lat tytułem próby, zasądzając, na podstawie art. 67§3 kk w zw. z art. 39 pkt 7 kk, od P. Ł., na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w Warszawie, kwotę 3.000 złotych tytułem świadczenia pieniężnego.

Zasądził od P. Ł. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 60 zł tytułem opłaty oraz obciążył go częścią poniesionych wydatków w kwocie 90 zł.

Wyrok ten zaskarżyli: w całości obrońca oskarżonego oraz wnosząc na niekorzyść oskarżonego zażalenie na orzeczenie o kosztach zawarte w wyroku oskarżyciel publiczny.

Obrońca oskarżonego zarzucił zaskarżonemu wyrokowi błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, polegający na nieustaleniu wszystkich istotnych okoliczności sprawy i w konsekwencji przyjęcie, że oskarżony swoim zachowaniem wypełnił znamiona czynu zarzucanego mu we wniosku o warunkowe umorzenie postępowania tj. występku z art. 157 § 3 kk w zw. z art. 157 § 1 kk, podczas, gdy pozostawienie przez tamponady w dniu 19 września 2010 r. było elementem procesu leczenia.

Wskazując na powyższe skarżący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od popełnienia czynu opisanego we wniosku o warunkowe umorzenie postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Zaskarżając orzeczenie o kosztach **oskarżyciel publiczny** wskazał, że uznając, że zachodzą przesłanki do zwolnienia oskarżonego od obowiązku uiszczenia części kosztów postępowania, sąd poczynił błędne ustalenia w zakresie sytuacji majątkowej oskarżonego, którą bezpodstawnie uznał za niepozwalającą mu na uiszczenie oprócz opłaty sądowej, także całości wydatków postępowania.

Wskazując na powyższe skarżący domagał się zmiany zaskarżonego poprzez obciążenie oskarżonego obowiązkiem uiszczenia również pozostałej części wydatków postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W trakcie analizy akt sprawy pod kątem zarzutów podniesionych w apelacji, a także ewentualnego zaistnienia uchybień mogących stanowić bezwzględne przyczyny odwoławcze, będących podstawą do uchylenia wyroku z urzędu, sąd odwoławczy doszedł do wniosku, że zaskarżony wyrok wymagał zmiany poprzez uniewinnienie oskarżonego od popełnienia czynu, którego dopuszczenie się zarzucił mu oskarżyciel publiczny.

We wniosku o warunkowe umorzenie postępowania zarzucono oskarżonemu spowodowanie rozstroju zdrowia pokrzywdzonego w wyniku niedochowania należytej staranności, które polegać miało na tym, że usuwając na dzień przed wypisem tamponady z przewodów nosowych, w prawym przewodzie pozostawił jeden seton na czas dłuższy, niż wynikało to ze wskazań wiedzy medycznej.

Z pisemnych motywów orzeczenia wynika, że po dokonaniu analizy zgromadzonych dowodów sąd meriti stwierdził, że usuwając tamponadę, oskarżony faktycznie pozostawił jeden z setonów (umieszczony głębiej w prawej przegrodzie nosowej). Ów wniosek wyprowadzony po dokonaniu, zgodnej z regułami określonymi w art. 7 kpk, analizy całokształtu wyjaśnień oskarżonego i zeznań M. P. uznać należy za słuszny, pomimo, że to, iż tak właśnie było, nie wynikało wyraźnie z zapisów w dokumentacji medycznej.

Lektura uzasadnienia wyroku wskazuje, że odmiennie, niż oskarżyciel publiczny, sąd przyjął jednak, że zachowanie to nie tylko nie było nieprawidłowe z punktu widzenia zasad wiedzy medycznej, ale stanowiło wręcz element procesu leczenia. Prawidłowość tego wniosku nie budzi wątpliwości. Znajduje on pełne wsparcie w opinii biegłych, której - tak w ocenie sądu odwoławczego, jak i sądu orzekającego w tej części - brak podstaw kwestionować. Wbrew temu, co twierdzi obrońca, opinia ta wprost odnosi się nie tylko do odpowiedzialności organizacyjnej oskarżonego, jako szefa oddziału, ale też jego odpowiedzialności osobistej jako lekarza wykonującego zabieg plastyki i bezpośrednio sprawującego nad pokrzywdzonym na tymże oddziale opiekę lekarską. Biegli wskazali w niej wszak nie tylko na przyczynę kłopotów zdrowotnych pokrzywdzonego, ale wyraźnie - w sposób pozwalający na wyciągnięcie wniosku co do prawidłowości zachowania oskarżonego z punktu widzenia współczesnej wiedzy medycznej - wypowiedzieli się, odpowiadając na postawione im pytania, o prawidłowości przebiegu poszczególnych etapów szeroko rozumianego leczenia, jakiemu pokrzywdzony poddany został na oddziale (przeprowadzenie zabiegu - pkt 1 wniosków opinii, opieka pooperacyjna ze szczególnym uwzględnieniem badania kontrolnego przeprowadzonego przez B. - pkt 2 i 3, wypis - pkt 4). Sąd meriti słusznie stanął w tej sytuacji na stanowisku, że materiał dowodowy nie wymagał

uzupełnienia poprzez pozyskanie kolejnej ekspertyzy i oddalił wnioski dowodowe obrony. Z tejże opinii jasno wynika zaś, że biegli nie mieli wprawdzie wątpliwości, że to wypisanie pokrzywdzonego ze szpitala z nieusuniętym ciałem obcym stanowiło przyczynę jego późniejszych pooperacyjnych kłopotów zdrowotnych (przedłużające się upośledzenie drożności nosa i stan zapalny), jednakże zaznaczyli, że samo pozostawienie na dzień przed wypisem jednego z setonów (nieusunięcie go) u pokrzywdzonego, który po stronie prawej w czasie zabiegu plastyki przegrody nosa miał przeprowadzoną dodatkowo mukotomię, z powodu możliwego zwiększonego krwawienia, było czynnością w pełni zgodną z zasadami sztuki medycznej (k. 128v.). Sąd orzekający w pełni podzielił ów wniosek (k. 336).

Z sentencji zaskarżonego wyroku, w której sąd w całości zaaprobował opis przestępnego zachowania oskarżonego zawarty we wniosku o warunkowe umorzenie postępowania, jako odzwierciedlający jego bezprawność, wynika jednak, że pomimo takiej konstatacji, sąd uznał, że oskarżony dopuścił się popełnienia zarzucanego mu czynu z art. 157 § 3 kk w zw. z art. 157 § 1 kk. Dopiero lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku wyjaśnia, że u podstaw takiego rozstrzygnięcia legł fakt, że sąd dopatrył się zupełnie innej, niż wymieniona w zarzucie, mającej mieć miejsce w innym czasie, nie polegającej na niewykonaniu czynności usunięcia tamponady we właściwym czasie, nieprawidłowości w zachowaniu oskarżonego jako pozostającej w związku przyczynowym ze skutkiem na zdrowiu pokrzywdzonego i na tej podstawie przesądził o jego sprawstwie i winie. Sąd stwierdził bowiem, że mimo, iż w okolicznościach sprawy było to niezbędne dla zapewnienia prawidłowości dalszych etapów procesu leczenia (oskarżony pozostawił w nosie jeden z setonów – głębiej umieszczony - którego dostrzeżenie przy wypisie mogło być utrudnione, a wypisu z uwagi na fakt jego nieobecności w tym dniu na oddziale miała dokonywać inna osoba), oskarżony nie dopilnował tego, by lekarz wypisujący posiadał wiedzę o tym, że w jednej z przegród nosowych pozostał jeszcze jeden seton, gdyż zaniechał odnotowania tego faktu w dokumentacji medycznej. W związku z tym, że tylko pełna, szczegółowa informacja o procesie leczenia gwarantuje jego prawidłowość na wszystkich etapach, a oskarżony jako lekarz, który wykonał zabieg korekty przegrody nosowej, był za proces leczenia pokrzywdzonego, w tym pozostawienie wszystkich niezbędnych w nim informacji, odpowiedzialny, uznając owo zaniedbanie za przyczynę wypisania pacjenta z pozostawionym setonem, sąd potraktował je jako karalną na gruncie art. 157 § 3 kk nieprawidłowość.

Usiłując podważyć to stanowisko, skarżący skoncentrował się na wykazaniu, że z uwagi na fakt, iż wypisu dokonywać miał fachowiec, który miał już dzień wcześniej kontakt z pokrzywdzonym, nadto zobowiązany był do dokładnego zbadania pacjenta przy wypisie, gdyż ponosił własną odpowiedzialność za to, w jakim stanie opuszcza on placówkę medyczną, wcale nie jest oczywiste, że oskarżony winien był uprzedzić lekarza wypisującego o tym, że w przegrodzie nosowej został jeszcze jeden seton, a jego zachowanie, polegające na niezamieszczeniu odpowiednich wpisów w dokumentacji, pozostawało w relewantnym związku przyczynowym z faktem wypisania pokrzywdzonego z setonem, a tym samym skutkami dla jego zdrowia. Skarżący wskazał jednak zarazem na inną – na tyle istotną, że determinującą treść rozstrzygnięcia – okoliczność, która powodowała, że bezprzedmiotowe było wdawanie się w merytoryczne rozważania na ten temat. Mianowicie, trafnie zauważył on, że przy całościowej analizie stanowiska, jakie sąd zajął w przedmiocie odpowiedzialności oskarżonego, już na pierwszy rzut oka widoczne jest, że zachodzi sprzeczność między rozstrzygnięciem przesądzającym o winie, opartym na zupełnie innych ustaleniach co do nieprawidłowości w zachowaniu oskarżonego, poczynionych w uzasadnieniu wyroku przez sąd, a opisem przypisanego mu czynu wskazującym, jako na karygodne, na inne zachowanie oskarżonego, które w rzeczywistości było prawidłowe. Innymi słowy – że stanowiące podstawę rozstrzygnięcia ustalenia, poczynione w uzasadnieniu wyroku nie przystają do zawartego w nim opisu czynu przypisanego oskarżonemu, który musi przecież precyzyjnie odzwierciedlać okoliczności bezprawnego zachowania sprawcy, wskazując na wypełnienie przez nie kompletu znamion czynu zabronionego, a w przedmiotowej sprawie opisuje – co dobitnie wynika z części dyspozytywnej orzeczenia - zupełnie prawidłowe zachowanie oskarżonego.

Oczywistym jest, że w związku z powyższym zaskarżony wyrok, przesądzający o sprawstwie i winie oskarżonego, w kształcie nadanym mu przez sąd I instancji, nie mógł się ostać.

Utrzymanie w mocy wyroku sądu meriti, który nie zawierał w opisie czynu, którego miał dopuścić się oskarżony, wskazania na znamiona bezprawnego zachowania, a z którego uzasadnienia wynika zarazem, że sąd ów nie miał

wątpliwości, że zachowanie opisane w zarzucie było prawidłowe a nieprawidłowości upatrywał w innym postępowaniu oskarżonego, skutkowałoby rażącym naruszeniem przepisów prawa materialnego.

Samo poczynienie w uzasadnieniu pewnych ustaleń, całkowicie odmiennych, niż te stanowiące podstawę zarzutu (przypisanie oskarżonemu zupełnie innego co do sposobu i czasu zachowania) - nawet wskazujących na to, że oskarżony dopuścił się czynu wypełniającego znamiona przestępstwa o kwalifikacji wskazanej we wniosku o warunkowe umorzenie postępowania - nie dawało podstaw do przesądzenia o jego sprawstwie, przy jednoczesnym zaaprobowaniu bez zmian opisu czynu przestępnego zawartego we wniosku o warunkowe umorzenie postępowania. Zgodnie z utrwaloną linią orzeczniczą znamiona przestępstwa muszą być opisane w sentencji wyroku oraz rozwinięte w jego uzasadnieniu, przez co należy rozumieć, że nie jest możliwe skazanie oskarżonego za czyn, którego wszystkie znamiona nie zostały wymienione w części dyspozytywnej orzeczenia. Ustalenia faktyczne, będące podstawą dokonywanej subsumcji pod normy prawa karnego, nie mogą znajdować się wyłącznie w pisemnym uzasadnieniu wyroku (tak, np. wyrok SN z dn. 2013-01-31, II KK 70/12, LEX nr 1294448; wyrok SN z dn. 2012-05-29, III KK 87/12, Prok.i Pr.-wkł. 2012/12/15; postanowienie SN z dnia 22 czerwca 2006 r., sygn. akt IV Kk 108/06). Wyrok, w którym warunkowo umorzono postępowanie karne, nie ma wprawdzie charakteru wyroku skazującego, jeśli jednak dostrzeże się wagę racji, które legły u podstaw tego poglądu, nie może ulegać wątpliwości, że również i w wypadku wyroku warunkowo umarzającego postępowanie to treść wyroku powinna stwarzać podstawę do niewątpliwej odpowiedzi na pytanie, co (jaki czyn) sąd przypisał oskarżonemu.

Z uwagi na kierunek wniesionej wyłącznie na korzyść oskarżonego apelacji (art. 434 § 1 kpk), na obecnym etapie postępowania - nawet, gdyby przyjąć, że oczywistym jest, że oskarżony rzeczywiście, naruszając ciężący na nim obowiązek, zaniedbał zamieszczenia wpisu w dokumentacji, a to jego zachowanie (niezależnie od innych możliwych przyczyn, np. w postaci zaniedbań lekarza wypisującego, które sugeruje apelacja) pozostawało w związku przyczynowym z faktem wypisania go z setonem - nie byłoby możliwe dokonanie korekty opisu czynu w sposób prowadzący do uwzględnienia tych ustaleń przez sąd odwoławczy. Uzupełnienie opisu czynu, który przed zaskarżeniem nie zawierał wskazania na okoliczności świadczące o bezprawności postępowania oskarżonego, poprzez dodanie do niego znamion przestępstwa wymaganych przez prawo karne materialne - jako prowadzące do pogorszenia jego sytuacji prawnej - jest wszak w sytuacji zaskarżenia orzeczenia wyłącznie na korzyść oskarżonego niedopuszczalne. Brak możliwości dookreślenia w ten sposób opisu czynu nie budzi wątpliwości w orzecznictwie sądowym.

Nie było również podstawy do uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Zakaz reformationis in peius, który zachowuje moc także po uchyleniu wyroku, który nie był zaskarżony na niekorzyść oskarżonego (art. 443 kpk), uniemożliwiałby bowiem również dokonanie stosownych zmian opisu czynu, gdyby Sąd Rejonowy, orzekający ponownie w sprawie po uchyleniu rozstrzygnięcia, nie podzielił twierdzeń obrony o dowolności ustaleń dotyczących powinności ciężących na oskarżonym, jako lekarzu, który przeprowadził u pokrzywdzonego zabieg, jednak go nie wypisywał ze szpitala i pozostawania jego zawinionych uchybień w tym zakresie w związku przyczynowym z tym, że pokrzywdzony wypisany został ze szpitala z setonem.

Skoro wyrok, w szczególności, opis czynu przypisanego i wskazane w nim okoliczności bezprawnego zachowania oskarżonego, pozostaje w sprzeczności z uzasadnieniem i opisanymi w nim ustaleniami przyjętymi przez sąd za podstawę rozstrzygnięcia, co więcej - nie wskazuje na zachowanie oskarżonego które nosiłoby znamiona bezprawności tylko na zachowanie bezsprzecznie prawidłowe, sądowi odwoławczemu nie pozostawało nic innego, jak uniewinnić oskarżonego. Błąd popełniony przez sąd I instancji i brak apelacji prokuratora w przedmiotowej sprawie pociągają za sobą daleko idące konsekwencje prawne, nie mniej jednak poszanowanie zakazu działania na niekorzyść oskarżonego wyklucza możliwość innego rozstrzygnięcia i determinuje treść zapadłego wyroku.

Mając na uwadze powyższe, sąd odwoławczy dokonał zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu.

O kosztach procesu za obie instancje orzeczono po myśli art. 634 kpk w zw. z art. 632 pkt 2 kpk, obciążając nimi Skarb Państwa.

W związku z treścią rozstrzygnięcia zbędne było odnoszenie się do argumentacji zawartej w zażaleniu na orzeczenie, którym częściowo zwolniono oskarżonego od obowiązku uiszczenia kosztów postępowania, zamieszczone w pkt III wyroku sądu I instancji.